

Motion till riksdagen
2009/10:U204

av Hans Linde m.fl. (v)

En ny svensk Afrikapolitik

1 Innehållsförteckning

3	Inledning	2
4	Partnerskap på lika villkor.....	3
5	Handel	4
6	Skuldavskrivningar	5
7	Utvecklingssamarbete	6
8	Utbyte.....	6
9	Enskilda länder.....	7
9.1	Västsahara	7
9.2	Senegal	8
9.3	Nigeria.....	8
9.4	Demokratiska Republiken Kongo	9
9.5	Sudan.....	9
9.6	Etiopien	10
9.7	Eritrea	11
9.8	Somalia.....	11
9.9	Zimbabwe.....	12

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ökat politiskt och ekonomiskt självbestämmande ska vara en av de centrala utgångspunkterna för Sveriges utvecklingssamarbete med Afrika.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för totala skuldavskrivningar för de 50 fattigaste länderna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återkomma till riksdagen med förslag på hur Sveriges diplomatiska närvaro i Västafrika kan öka.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska erkänna Sahariska arabiska demokratiska republiken (SADR).
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ta initiativ inom ramen för EU och FN för att uppmärksamma konflikten i södra Senegal.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i FN och EU kraftfullt måste verka för ett ingripande mot plundringen av Demokratiska republiken Kongos naturtillgångar.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige kraftfullt ska uppmärksamma de omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Etiopien i sina bilaterala kontakter med regimen i såväl FN som EU.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i alla kontakter med Eritrea, bilateralt och genom multilaterala organisationer, måste kräva Dawit Isaaks omedelbara frisläppande.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i FN och i andra internationella forum måste verka för att vapenembargot mot Somalia också efterlevs i praktiken.

3 Inledning

Afrika är inte en kontinent som låter sig beskrivas i schabloner. Bakom en förenklad bild av Afrika som en kontinent av krig, aids och lejon som parar sig i solnedgången är Afrika en mångfacetterad och komplex kontinent. Här inryms några av världens blodigaste konflikter, såsom Somalia och Darfur, men här finns även de mödosamma fredsprocesserna i Liberia och Angola samt länder som Tanzania och Zambia som i decennier har åtnjutit fred. I Afrika hittar man också några av världens grymmaste diktaturer, som de i Eritrea och Ekvatorialguinea, men här finns samtidigt stabila demokratier som

Mali och Botswana. På kontinenten lever människor i djupaste fattigdom men det finns också exempel på ekonomiska framsteg.

Hindren för utveckling och fattigdomsbekämpning är många och komplexa, det kommer därför aldrig att finnas några enkla lösningar för de många utmaningarna i Afrika. Vänsterpartiet ser att utveckling och fattigdomsbekämpning i Afrika kräver skuldavskrivningar, ett ökat bistånd, en klimatpolitik där de rika länderna och de multinationella företagen tar sitt ansvar, ett stärkt regelverk för vapenhandel, en reformering av IMF och Världsbanken, tydligare globala regler för utländska investeringar och rättvisa handelsregler. I grunden krävs en ny ekonomisk ordning med en tydlig omfördelning av makt och resurser från den rika världen till Afrika.

Klimatförändringarna, som redan drabbar Afrika oerhört hårt, har framför allt skapats utanför Afrika, och ansvaret vilar därför tungt på de industrialiserade staterna, inklusive Sverige. Vänsterpartiet har föreslagit en satsning på 3 miljarder kronor i klimatbistånd under tre år, utöver dagens enprocentsmål för utvecklingssamarbetet, som en del i det ansvar som Sverige borde ta för de klimatförändringar i Afrika som vi varit med om att skapa. Detta beskrivs vidare i Vänsterpartiets motion ”Internationell utvecklingspolitik” (2009/10:U273).

Om Afrika ska kunna ta sig an sina utmaningar har man inte råd att exkludera kontinentens kvinnor från politik och ekonomi. Hög mödradödlighet, ojämlig fördelning av resurser mellan män och kvinnor, mäns våld mot kvinnor, den höga andelen flickor som utestängs från utbildning m.m. skapar avgörande hinder för all form av samhällslig utveckling i Afrika. Varje strategi för utveckling och fattigdomsbekämpning som vill vara framgångsrik måste därför inkludera ett tydligt jämställdhetsperspektiv.

Sydafrika har i dag en av världens mest progressiva lagstiftningar för hbt-personer, homosexuella, bisexuella och transpersoner. Men i alltför många länder, exempelvis Uganda och Senegal, hotas dessa personer av fängelsestraff, trakasserier, våld och mord. Sverige kan spela en nyckelroll i att stötta de modiga afrikanska hbt-personer som nu organiserar sig i många länder på kontinenten i kamp för sina intressen.

Utmaningarna för Afrika och dess folk är många, men det är också möjligheterna. Sverige kan och bör på ett avgörande sätt spela en roll för att bidra till en positiv utveckling. Vår roll i kampen mot apartheid, vår alliansfrihet och vår i stora delar avsaknad av kolonial historia på kontinenten ger Sverige en möjlighet att vara en länk mellan Afrika och Europa såväl som att vara en positiv kraft i enskilda länder.

4 Partnerskap på lika villkor

Varje land har sin egen historia och sin egen unika situation. Det finns inte bara en väg till utveckling. Därför måste besluten om ett lands utveckling tas av invånarna själva – detta är grunden för demokrati.

Fel! Okänt namn på

Det kanske största hindret för utveckling i Afrika är, och har varit, att Afrika saknat makt över sina egna samhällen, sina naturtillgångar och sin utveckling. Många gånger har försök till fattigdomsbekämpning slagits sönder av omvärldens krav, multinationella företags plundring eller orättvisa handelsregler. Ett tydligt exempel är de omfattande krav på makroekonomiska reformer som Internationella valutafonden (IMF) och Världsbanken ställer på Afrika, s.k. konditionalitet. Exempelen är många på hur krav på privatiseringar, avregleringar och nedskärningar i offentlig sektor från IMF och Världsbanken har gått stick i stäv med demokratiskt fattade beslut i Afrika och direkt motverkat utveckling och fattigdomsbekämpning. Vänsterpartiets syn på detta beskrivs vidare i motionen "IMF och Världsbanken" (mot. 2007/08:U226).

Inom ekonomin ersattes kolonialismen av ett på många sätt nykolonialt system, där makten över naturtillgångar, företag och banker stannade i händerna på intressen från nord. Afrikas befolkning måste tillåtas att formulera sina egna mål och visioner och styra sin egen utveckling. En förutsättning för en framgångsrik fattigdomsbekämpning och utveckling är att det politiska och ekonomiska självbestämmandet i Afrika ökar. Allt utvecklingssamarbete ska utgå från respektive mottagarlands egna behov. Det ska respektera dess suveränitet och inte förknippas med politiska eller ekonomiska villkor. Så är långt ifrån fallet i dag. Att bidra till ett ökat politiskt och ekonomiskt självbestämmande ska vara en av de centrala utgångspunkterna för Sveriges utvecklingssamarbete med Afrika. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Handel

Under kolonialismen skapades handelsmönster där Afrikas roll blev att producera råvaror till förädlings- och tillverkningsindustrin i Europa. Det skapade en tydlig arbetsdelning, men även en tydlig fördelning av vinsterna från produktionen. Tillverkningsindustrin i nord kunde göra enorma vinster på Afrikas billiga naturtillgångar och arbetskraft, vinster som i bästa fall i ytterst begränsad omfattning kom Afrikas befolkning till del.

Dessa handelsmönster och denna ekonomiska arbetsdelning har i stor utsträckning upprätthållits även efter Afrikas frigörelse. Handelshinder för afrikanska produkter, i kombination med omfattande dumpning av subventionerade produkter från Europa och Nordamerika, har effektivt slagit sönder varje försök till ekonomisk utveckling och uppbyggnad av förädlings- och tillverkningsindustri i Afrika. IMF:s och Världsbankens krav på avregleringar och privatiseringar sedan 1980-talet har i många afrikanska länder lett till en regelrätt avindustrialisering. Det som i Europa har kallats frihandel har aldrig inneburit någon frihet för Afrika.

EU förhandlar just nu om det ekonomiska partnerskapsavtalet (EPA) med bland annat merparten av de afrikanska länderna. Avtalen kommer ha långtgående konsekvenser för inte bara handeln mellan Afrika och EU, utan inkluderar även regler för offentlig upphandling, utländska investeringar m.m.

Kritiken från regeringar och folkrörelser i Afrika har varit omfattande, både mot avtalens innehåll och mot det sätt som EU bedrivit förhandlingarna på. IMF och EU-kommissionen uppskattar att 8–12 procent av statsinkomsterna i de afrikanska länderna kan komma att försvinna som en följd av EPA. Bara i Kenya riskerar 65 procent av industrin och miljontals lantarbetare på landsbygden att drabbas negativt av EPA-avtalen enligt IMF och kommissionen. Vi i Vänsterpartiet har utvecklat vår syn på EPA-avtalen i motionen ”EPA-avtalen mellan EU och AVS-länderna” (mot. 2007/08:U225).

Dagens orättvisa handelsregler skapar inte bara ökade klyftor inom och mellan länder, de skapar också klyftor mellan män och kvinnor. Kvinnor och män arbetar och får sina inkomster från olika sektorer av ekonomin. Kvinnor får ofta sin försörjning från de sektorer som drabbas hårdast av dumpning och avreglerad handel. Inom jordbruk dominerar t.ex. kvinnor den småskaliga produktionen för den lokala marknaden som i dag ofta hotas av dumpade jordbruksprodukter från EU; samtidigt återfinns männen oftare i den mer storskaliga produktionen av exportgrödor, s.k. cash crops. Undersökningar från Ghana visar dessutom att handelsliberaliseringar hade betydligt mer negativa effekter för företag ägda av kvinnor än företag ägda av män p.g.a. att de kvinnliga företagen hade sämre tillgångar till kapital och krediter. Vänsterpartiet har utvecklat sin syn på handel och jämställdhet i motionen ”En handelspolitik för jämställdhet” (mot. 2008/09:N210).

6 Skuldavskrivningar

När många stater i Afrika i dag tar steg mot demokrati och utveckling gör de det tyngda av skulder som ofta befolkningen eller de nuvarande ledarna inte beslutat om. Kostnaderna för räntor och amorteringar tar viktiga resurser från välfärds- och infrastruktursatsningar. Samtidigt innebär skuldsättningen en maktförskjutning från det skuldsatta landet till långivarna, något som inte minst IMF och Världsbanken har använt sig av för att påtvinga många afrikanska länder en ekonomisk politik de inte velat genomföra.

Många av de afrikanska ländernas skulder är att betraktas som illegitima. Lånen gavs till icke-demokratiska regimer trots att långivarna var fullt medvetna om att lånen aldrig skulle komma befolkningen till del. Efter apartheidsfall var den nya sydafrikanska demokratiska regeringen under Nelson Mandela tvungen att betala den gamla regimens skulder. Den nya ledningen i DRK, Demokratiska republiken Kongo, som 2006 valdes i landets första flerpartival, tvingas nu betala räntor och amorteringar som uppstod under diktatorn Mobutu. Vänsterpartiet anser att illegitima skulder villkorslöst ska avskrivas, att en skuldtribunal ska tillsättas i FN:s regi och att Sverige, på samma sätt som Norge, ska erkänna sitt medansvar för de illegitima skuldernas uppkomst, vilket vi utvecklat i motionen ”Skuldkrisen i Syd” (mot. 2007/08:U220).

Fel! Okänt namn på

Ska nödvändiga satsningar kunna genomföras i Afrika på infrastruktur och välfärd måste omfattande skuldavskrivningar genomföras. Skulderna är dessutom i många fall redan återbetalda flera gånger om, men de afrikanska länderna har fastnat i en negativ utveckling där de tvingas betala räntor på räntor utan att skulderna minskar. För Vänsterpartiet är det avgörande att dessa skuldavskrivningar är ovillkorade och att de inte belastar biståndsbudgeten. Sverige ska verka för att världens 50 fattigaste länder får totala och ovillkorade skuldavskrivningar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Utvecklingssamarbete

Vänsterpartiets utgångspunkt är den internationella solidariteten. Vår kamp för rättvisa och jämställdhet varken börjar eller slutar vid Sverige gränser. Därför arbetar vi för ett högt bistånd av hög kvalitet till Afrika. Vi vill att utvecklingssamarbetet ska utgå från mottagarnas prioriteringar, inte från våra egenintressen i nord eller som ett maktmedel mot mottagarna. Allt utvecklingsbistånd ska utgå från respektive mottagarlands egna behov. Det ska respektera dess suveränitet och inte förknippas med politiska eller ekonomiska villkor. Ägandeskap är en fråga om demokrati men också om effektivitet. Ska biståndsmedlen leda till långsiktiga förändringar krävs att mottagaren äger sin egen utveckling.

Afrika är utan tvekan den kontinent som står inför störst utmaningar när det kommer till ekonomisk utveckling, fattigdom, jämställdhet, demokrati, fred och mänskliga rättigheter. Den borgerliga regeringen säger sig prioritera Afrika inom utvecklingssamarbetet, men om så verkligen skett är fortfarande inte klart. Vänsterpartiet anser att Afrika, utifrån kontinentens många och svåra utmaningar, måste prioriteras i det svenska utvecklingssamarbetet.

8 Utbyte

Genom de många invandrade svenskarna med rötter i Afrika, de gångna årtiondenas folkliga solidaritetsarbete med Afrika och utvecklingssamarbete har omfattande kontakter och relationer mellan Sverige och Afrika byggts upp. Sverige har i flera afrikanska länder ett gott anseende som byggts upp genom våra relationer, svenska folkets stöd till antiapartheidrörelsen, vår alliansfrihet och vår – i stora delar – avsaknad av kolonial historia. Sverige har i vissa fall kunnat spela en viktig roll i arbete för demokrati och självständighet, t.ex. i arbetet mot apartheidregimen i Sydafrika. Sverige skulle även i framtiden kunna spela en positiv roll; samtidigt skulle Sverige kunna dra nytta av de erfarenheter och den kunskap som finns i Afrika. Tyvärr ser vi att utvecklingen på flera punkter gått i motsatt riktning. De svenska frivilligorganisationer som verkar i Afrika har mötts av misstänkliggörande och svenska ambassader

i bl.a. Botswana, Namibia och Elfenbenskusten har lagts ner. Detta är en utveckling som Vänsterpartiet starkt motsätter sig. Vänsterpartiet vill i stället se ett utökat samarbete och utbyte mellan Sverige och Afrika, både när det kommer till kontakterna mellan stater och när det kommer till utbyte mellan folkrörelser och enskilda människor.

Ett exempel på behovet av utökade diplomatiska förbindelser är Västafrika. Trots att den borgerliga regeringen beslutat att Sverige ska bedriva långsiktigt utvecklingssamarbete i Mali, Burkina Faso och Liberia, sker de diplomatiska förbindelserna med dessa länder från ambassaden i Dakar eller i Burkina Fasos fall genom ambassadör placerad i Stockholm. Att Sverige inte har någon diplomatisk närvaro mellan Dakar i Senegal och Abuja i Nigeria är inte förenligt med retoriken om att prioritera kontakterna med Afrika. Vänsterpartiet anser att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på hur Sveriges diplomatiska närvaro i Västafrika kan öka. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Enskilda länder

Afrikas samtliga 54 länder låter sig inte beskrivas vart och ett inom ramen för en riksdagsmotion. I denna motion har vi därför valt att lyfta fram en handfull länder, väl medvetna om att mycket finns att säga om utvecklingen i de länder som inte nämns i motionen.

9.1 Västsahara

Västsahara är Afrikas sista koloni. Sen 1975 ockuperas merparten av landet av Marocko. Befrielseörelsen Polisario har sedan 1973 kämpat för självständighet för Västsahara. Fram till 1991 bedrev man en väpnad kamp. Detta år ingicks efter FN:s medling en överenskommelse om vapenstillestånd med Marocko, i vilken en fredsplan och en överenskommelse om Västsaharas framtid ingick.

Haagdomstolen har slagit fast att Västsaharas folk har rätt att självt avgöra om det vill bli självständigt. Polisario har i enlighet med detta krävt att en folkomröstning hålls i Västsahara där ett av alternativen är självständighet. Det är ett krav som Vänsterpartiet delar: Vi menar att Sverige som enskilt land och i FN och EU måste verka för att västsahariernas rätt till självbestämmande respekteras. Sverige skulle kunna agera betydligt mer kraftfullt än vad man gör i dag för att protestera mot de omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i det ockuperade Västsahara, för att stoppa plundringen av Västsaharas råvaror, förbättra den humanitära situationen i flyktinglägren i Algeriet och garantera västsahariernas rätt till självbestämmande, vilket Vänsterpartiet bl.a. beskrivit i motionen "Västsahara" (mot. 2006/07:U201).

En konkret åtgärd som Sverige kan vidta för att ge vårt stöd till Västsaharas befrielse är att, liksom ett flertal länder i Afrika, Latinamerika och Asien,

Fel! Okänt namn på

erkänna Sahariska arabiska demokratiska republiken (SADR). SADR kontrollerar redan i dag de facto en tredjedel av västahariskt territorium. Vänsterpartiet menar att Sverige ska erkänna Sahariska arabiska demokratiska republiken (SADR). Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

9.2 Senegal

Senegal är en av de politiskt och ekonomiskt viktigaste länderna i Västafrika. Demokratiska framsteg har skett, men fortfarande är behoven stora av en mer rättvis fördelning av landets resurser och en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna.

Senegal är också skådeplatsen för en av Afrikas längsta, men samtidigt kanske mest bortglömda, konflikter. Sedan tidigt 80-tal har i landets södra provinser, Casamanceområdet, rests krav på ökat självstyre. 1990 tog delar av självständighetsrörelsen till vapen. Den Genèvebaserade organisationen Internal Displacement Monitoring Centre uppger att stridigheterna gjort fler än 64 000 personer till internflyktingar. Främst Guinea-Bissau, men även tidvis Gambia, har dragits in i konflikten som därigenom påverkat hela regionen negativt. Åtskilliga fredsavtal har undertecknats, men den pågående fredsprocessen är ytterst bräcklig och rapporterna om stridigheter och brutna löften är många. Världssamfundet bör engagera sig för att stärka fredsprocessen och förhindra att konflikten blossar upp igen. Sverige bör därför ta initiativ inom ramen för EU och FN för att uppmärksamma konflikten i södra Senegal. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9.3 Nigeria

Nigeria skulle kunna vara ett mycket rikt land. Landets enorma oljetillgångar skulle ha kunnat användas till att radikalt minska landets fattigdom och ligga till grund för ekonomisk utveckling. Landet var 2004 världens åttonde största exportör av olja. Oljan står för 20 procent av BNP och 95 procent av exportinkomsterna. Men i stället har oljeintäkterna finansierat några av kontinentens grymmaste diktaturer och skapat enorma vinster för de multinationella företag som är verksamma i landet. 1999 ersattes den dåvarande militärdiktaturen av civilt styre, men inte heller detta har förmått omsätta oljeintäkterna till fattigdomsbekämpning, och respekten för de mänskliga rättigheterna har inte ökat i någon större utsträckning.

I Nigerdeltat, där huvuddelen av oljeutvinningen sker, lever 70 procent på mindre än en dollar per dag. För stora delar av befolkningen är endast förorenade vattendrag och åkermarken det enda synliga resultatet av den enorma oljeutvinningen. Vid flera fall har lokala protester slagits ned med brutalitet. Vänsterpartiet anser att de multinationella företagen måste ta sitt ansvar för att en större del av oljeintäkterna kommer nigerianerna till del, att den omfattande miljöförstörelsen upphör och den omfattande korrruptionen upphör.

9.4 Demokratiska republiken Kongo

I få länder har plundringen och den ekonomiska exploateringen tagit sig så blodiga uttryck som i Demokratiska republiken Kongo, DRK. Utländska maktens och multinationella företags kamp om landets naturresurser har varit en röd tråd genom DRK:s historia. Vänsterpartiets syn på utvecklingen i landet har uttryckts mer utförligt i motionen ”Kongo” (mot. 2008/09:U208).

Det blodigaste kriget i världen efter andra världskrigets slut ägde rum mellan 1998 och 2002 i DRK och kostade tre till fem miljoner människor livet. Kvinnor drabbades särskilt hårt, våldtäkter systematiserades och användes som ett medel i krigföringen samtidigt som mödradödligheten nådde fruktansvärda nivåer i de krigshärjade områdena.

En bräcklig fred framförhandlades under våren 2008 mellan rebelledaren Laurent Nkunda, ett tjugotal rebellgrupper och DRK:s president Joseph Kabila. Men inte heller detta avtal har hållit särskilt bra. Fortfarande pågår det stridigheter i landet, framför allt i de östra delarna. Kampen om mineralerna är fortfarande en av de avgörande faktorer som driver stridigheterna vidare. Ansvar för våldet och kriget i DRK vilar tungt på de multinationella företag som är verksamma i landet och de länder som backar upp dem. I många fall har utländska företag beväpnat och finansierat lokala rebellgrupper och miliser samt spelat ut dem mot varandra för att garantera sin egen verksamhet.

Vänsterpartiet menar att de företag som importerar naturresurser bör se till att framställningen sker under förhållanden där rätten till liv kan skyddas och där andra mänskliga rättigheter inte kränks. Varje långsiktig lösning på konflikten måste garantera detta. Vi anser att Sverige i FN och inte minst i EU kraftfullt måste verka för ett ingripande mot plundringen av Demokratiska republikens Kongos naturtillgångar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fred i DRK förutsätter att plundringen av landets naturtillgångar upphör, att vinsterna från landets gruvor kommer befolkningen till del och att de illegitima skulder som uppstod under diktatorn Mobutus dagar skrivs av.

9.5 Sudan

Praktiskt taget från det att Sudan blev en självständig stat 1956 har landet plågats av krig och konflikter. Det längsta kriget fördes mellan SPLA (Sudanes People's Liberation Army) och centralregeringen i Khartoum. Kriget pågick i över 20 år och avslutades 2004. Men året innan hade stridigheter i stället blossat upp i andra delar av landet. Olika rebellrörelser hade då vuxit fram i Darfur och i östra Sudan. Regeringen i Khartoum försökte att slå ned upproren i Darfur med stor brutalitet, vilket skapade en konflikt som kostade hundratusentals människor livet och drev miljoner på flykt. Regeringen har till följd av detta anklagats för folkmord och Sudans president Omar al-Bashir begärdes 2009 häktad av Internationella brottsmålsdomstolen, anklagad för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten.

Fel! Okänt namn på

Konflikten i södra Sudan såväl som den i Darfur har sin upprinnelse i de stora sociala klyftor som finns i landet. Konkurrensen om resurser har dessutom skärpts i takt med att klimatförändringarna minskat tillgången till odlingsbar mark och vatten. Landet har även stora fyndigheter av både gas och olja. Den ojämlika fördelning av vinsterna från dessa naturtillgångar har skapat starka inre motsättningar, som olika stormakter såsom USA och Kina inte dragit sig för att utnyttja för sina egna intressen. Sudan har blivit till en arena för en kamp mellan stormakter.

Även om det finns en bräcklig fred mellan regeringen och SPLA och våldet i Darfur avtagit så är Sudan ett land fyllt av motsättningar som lätt kan blossa upp och omvandlas till väpnade konflikter och krig om inte man kommer tillrätta med landets grundläggande problem, den ojämlika fördelningen av resurser och omvärldens försök att kontrollera landets naturtillgångar.

9.6 Etiopien

1991 störtades diktatorn Haile Mariam Mengistu av en brokig allians av regionala och etniskt baserade grupper. Delar av denna allians bildade det nu styrande partiet EPRDF under ledning av landets premiärminister, Meles Zenawi. De förhoppningar som fanns om tydliga demokratiska framsteg och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna vid Mengistus fall har långt ifrån infriats. Under Zenawis styre har brotten mot de mänskliga rättigheterna varit omfattande, bl.a. har möjligheten för frivilligorganisationer och utländska NGO:er att verka i landet kraftigt begränsats. Förbindelserna till Eritrea har kraftigt försämrats, vilket resulterade i krig 1998 till 2000. Etiopien invaderade Somalia julen 2006, vilket resulterade i en humanitär katastrof. Även konflikterna inom Etiopien har ökat, genom regimens övergrepp mot bl.a. Oromofolket och befolkningen i landets östra delar, i Ogadenprovinsen. Bland annat Human Rights Watch anklagar Etiopien för omfattande krigsförbrytelser i Ogadenprovinsen.

Det senaste nationella valet i Etiopien hölls 2005. När röstsammanräkningen visade på framgångar för de två oppositionspartierna CUD och UEDF valde regimen att avbryta röstsammanräkningen, oppositionens protester slogs ner brutalt och flera oppositionsledare fängslades. I lokalvalen i april 2008 förhindrade repressionen i stort sett oppositionen att delta, 99 procent av de parlamentariska platserna vanns av EPRDF.

Trots att Etiopien idag är en starkt auktoritär stat som bidrar till att destabilisera Afrikas horn har kritiken mot landets brott mot de mänskliga rättigheterna varit begränsade från världssamfundet. Vilket får betraktas som en konsekvens av att Etiopien lyckats etablera sig som en regional allierad till flera stormakter. USA ger idag Etiopien militärt bistånd och länderna samarbetar djupt inom ramen för det s.k. kriget mot terrorismen. Storbritannien ger Etiopien omfattande budgetbistånd och Kina har dramatiskt ökat sina investeringar i landet. Behovet av länder som uppmärksammar situationen i Etiopien är stort. Vänsterpartiet anser att Sverige måste kraftfullt uppmärksamma de

omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna i Etiopien såväl i sina bilaterala kontakter med regimen som i FN och EU. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9.7 Eritrea

Efter att först ha varit en italiensk koloni och efter andra världskriget brittiskt protektorat, tvingades Eritrea 1952 in i en federation med Etiopien. 1962 införlivades Eritrea i Etiopien, vilket ledde till ett trettioårigt krig mellan den eritreanska nationella befrielse-rörelsen och Etiopien. Under detta krig störta-des i Etiopien först monarkin under Haile Selassie och sen diktaturen under Mengistu. I den kamp och det krig som fördes mot Mengistu kämpade flera etiopiska regimfientliga rörelser på samma sida som de eritreanska befrielse-rörelserna ELF och EPLF. Efter Mengistus fall genomfördes en folkomröst-ning i Eritrea och 1991 kunde Eritrea förklara sig som självständig stat. Sen 1991 styrs Eritrea interimistiskt av EPLF, som bytt namn till PFDJ. Ledaren för EPLF/PFDJ, Isaias Afewerki, har av sin organisation utsetts till president, och har sen utsett regering och styrt landet med dekret.

Situationen för de mänskliga rättigheterna har successivt kraftigt försäm-rats och Eritrea har utvecklats till en av Afrikas mest hårdföra diktaturer. Ett avgörande steg i denna utveckling togs 2001 då regimen stängde åtta tidning-ar och arresterade 15 journalister. Eritrea är numera ett av de få länder som saknar oberoende tidningar. En av de arresterade journalisterna var en svensk medborgare, Dawit Isaak. Sen dess har olika svenska regeringar försökt få Isaak frisläppt genom s.k. tyst diplomati. Det är uppenbart att denna strategi misslyckats, det är hög tid att Sverige går över till en mer offensiv strategi, t.ex. genom att skicka en hög representant till Eritrea. Vänsterpartiet anser att Sverige i alla kontakter med Eritrea, bilateralt och genom multilaterala orga-nisationer, måste kräva Dawit Isaaks omedelbara frisläppande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9.8 Somalia

Sen 1991 har Somalias södra delar härjats av en vår tids blodigaste krig. Kri-gen har tvingat uppemot tre fjärdedelar av befolkningen att någon gång lämna sina hem, och dödstaten räknas i miljoner. Men kriget har långt ifrån omfattat alla delar av Somalia, utvecklingen i bl.a. Somaliland i norra Somalia har varit betydligt mer positiv.

Konflikten i Somalia är på intet sätt ett inbördeskrig – grannländerna Etiopien och Eritrea har beväpnat och stött olika väpnande grupper samtidigt som USA flera gånger militärt ingripit i Somalia, under senare år som en del av landets s.k. krig mot terrorismen. Tydligast uttryck tog sig denna yttre in-blandning genom Etiopiens invasion av Somalia julen 2006.

Sverige har möjligheter att spela en roll för en positiv utveckling i landet, bl.a. som medlem av den internationella kontaktgruppen för Somalia och

Fel! Okänt namn på

genom den kunskap och de kontakter som finns bland invandrade från Somalia i Sverige. Vänsterpartiet anser att Sverige i EU, FN och andra internationella fora bör verka för att ett långsiktigt arbete för att en freds- och försöningsprocess om Somalia ska påbörjas, som både behandlar förhållandena i Somalia och förhållandet mellan Somalia och de grannstater som är inblandade i landets interna konflikt, vilket vi bl.a. uttryckt i motionen ”Situationen i Somalia” (mot. 2007/08:U249).

Centralt för en sådan utveckling är att tillförseln av vapen till Somalia, som bl.a. sker via Etiopien och Eritrea, upphör. Sverige måste i FN och i andra internationella fora verka för att det vapenembargo som proklamerats också förverkligas i praktiken. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Sverige har fram till september 2009 deltagit i den marina insatsen Atalanta utanför Somalias kust, vilken leds av EU. Insatsen hade ett tydligt FN-mandat och lyckades öka säkerheten för de humanitära transporter till Somalia. Vänsterpartiet stödde Sveriges deltagande i Atalanta. Samtidigt ser vi att det kommer att krävas betydligt mer än bara marina militära insatser för att komma tillrätta med den omfattande piratverksamheten utanför Somalias kust. Ett par av flera förutsättningar är att rovfisket i området, från bl.a. europeiska fiskefartyg, och dumpning av giftigt avfall i havet, upphör så att det skapas möjlighet för fler somalier att försörja sig genom fiske i stället för piratverksamhet.

9.9 Zimbabwe

Zimbabwe har under en längre tid utan tvekan varit en auktoritär stat där yttrande- och mötesfriheten varit starkt begränsad och där oppositionella levit under konstant hot om förföljelse, utomrättsliga arresteringar och tortyr. President Robert Mugabe har sen länge lämnat alla former av visioner och ideal bakom sig och satt sin egen maktposition före zimbabwiska befolkningens bästa. Situationen i Zimbabwe är och har inte varit enkel eller svartvit, men det går inte att bortse från regimens stora ansvar för den politiska och ekonomiska situationen som drabbar vanliga zimbabwier oerhört hårt.

Zimbabwe är i dag i stort behov av en verklig jordreform där den svarta befolkningen får tillbaka den jord de bestals på under det brittiska kolonialstyret. Men när Mugabe använt jordfrågan och en retorik om kolonialism, så har det handlat om att skapa legitimitet för sin egen regim och misskreditera den brokiga oppositionen mot hans styre, inte om rättvisa för befolkningen.

EU har sen 2002 sanktioner på tre områden, vilka också omfattar Sveriges relation till landet. Ett hundratal personer ur Zanu-PF:s och statsförvaltningens ledning har fått sina konton frysta och belagts med reserestriktioner. Det råder ett förbud mot export av ”utrustning som kan användas för internt förtryck” och krigsmateriel. Vänsterpartiet har inte motsatt sig dessa sanktioner.

I september 2008 ingicks en överenskommelse mellan Zanu-PF och det ledande oppositionspartiet MDC. Makten delades mellan dessa partier och medan Mugabe sitter kvar som president har MDC:s ledare Morgan

Fel! Okänt namn på

Tsvangirai tillträtt som premiärminister. Sverige bör tydligt stödja försöken till försoningsprocess i Zimbabwe och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. 2000 avbröt Sverige sitt bilaterala bistånd till Zimbabwe; stöd har i stället getts via FN och frivilligorganisationer. Den humanitära situationen i landet är allvarlig och fattigdomen ökar snabbt, Sverige bör därför ha beredskap att kunna återuppta bilateralt bistånd till Zimbabwe så fort det finns tecken på en stärkt, stabil och varaktig respekt för de mänskliga rättigheterna i landet.

Stockholm den 22 september 2009

Hans Linde (v)

Ulla Andersson (v)

Jacob Johnson (v)

Marie Engström (v)